

OPINNÄYTETYÖ

Erotuomaritoiminnan kehittäminen Suomen Ringetteliitossa

Sini Riihimäki

Yhteisöpedagogi
(210 op)

04/2025

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Yhteisöpedagogi (amk)

Tekijät: Sini Riihimäki
Opinnäytetyön nimi: Erotuomaritoiminnan kehittäminen Suomen Ringeteliitossa
Sivumäärä: 34 ja 4 liitesivua
Työn ohjaaja: Sari Höylä
Työn tilaaja: Suomen Ringeteliitto ry

Tämä opinnäytetyö on juontanut juurensa jo muutaman vuoden takaa opinnäytetyöntekijän omaan harrastuneisuuteen liittyen. Opinnäytetyön tarpeellisuus nousee esiin Ringeteliiton toimintasuunnitelmasta. Vaikka opinnäytetyö tehtiin Ringeteliitolle, hyötyy siitä myös muut lajit ja vapaaehtoisuhteisöt. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää kuinka ringeten erotuomaritoimintaa ja erotuomareiden koulutuspolkua saadaan kehitettyä palvelemaan paremmin erotuomareita, kuin myös muita lajitoimijoita kuten erotuomarikerhoja.

Opinnäytetyön tietoperusta rakentuu vapaaehtoistoiminnan ympärille. Vapaaehtoisten motiivointi, johtaminen ja perehdyttäminen ovat oleellisia teemoja. Perehdyttämisessä hyödynnetään mentorointia perehdyttämisen keinona. Lisäksi avattiin aiheeseen oleellisesti liittyviä ringeten ja ringette-erotuomareiden termejä.

Opinnäytetyön aineistonhankintamenetelminä käytettiin teemahaastattelua ryhmä-, sekä asiantuntijahaastattelussa ja kyselyä Webropol alustaa hyödyntäen. Ryhmähaastattelussa hyödynnettiin nomialiryhmämenetelmää ja yksilötyöskentelyssä tukena käytettiin Mentimeter sovellusta. Analyysi menetelminä käytettiin sisällönanalyysiä ja ryhmittelyä.

Opinnäytetyön aineistoista nousee esille koulutuksen, yhteisöllisyyden ja toiminnan kehittämisen teemat. Näiden teemojen pohjalta tuodaan esiin kehittämissuosituksia, sekä suositukset jatkotyöskentelyyn. Kehittämissuosituksena nousee muun muassa tarve kehittää erotuomarikoulutuksia yhteistyössä Ringeteliiton, erotuomarikerhojen ja kouluttajien kanssa.

Opinnäytetyön aineistojen pohjalta Ringeteliitolle tehdään aloittelevan erotuomarin opas tukemaan noviisituomareiden koulutusta ja auttamaan alkuun erotuomaripolulla. Opas on sähköisessä muodossa, jolloin se tavoittaa helpommin kohderyhmänsä.

Asiasanat: Ringette, Erotuomarit, Vapaaehtoistoiminta, Mentorointi

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Bachelor of Humanities NGO and Youth Work

Author: Sini Riihimäki
Title: Development of referee activities in Ringette Finland
Number of Pages: 34 and 4 attachment pages
Supervisor: Sari Höylä
Commissioned by: Suomen Ringeteliitto ry

This thesis originates from the author's personal interest in referee development, which began a few years ago. The need for the thesis also arises from the Ringette Finland's (Ringeteliitto) operational plan. Although the thesis was conducted for the Ringette Finland, other sports and volunteer communities can also benefit from it. The aim of the thesis was to explore how the ringette referee operations and the training path for referees can be developed to better serve the referees, as well as other stakeholders in the sport, such as referee clubs.

The theoretical framework of the thesis is built around volunteer work. Key themes include the motivation, management, and orientation of volunteers. Mentoring is used as a method in the orientation process. Additionally, terminology related to ringette and ringette referees is explained.

The data collection methods used in the thesis included themed interviews—both group and expert interviews—as well as a survey conducted via the Webropol platform. The group interview employed the nominal group technique, and individual work was supported by the use of the Mentimeter application. Content analysis and categorization were used as methods of analysis.

From the thesis data, themes such as training, community building, and operational development emerged. Based on these themes, development recommendations and suggestions for further work are presented. One development recommendation that emerged is the need to improve referee training in cooperation with the Ringette Finland, referee clubs, and referee trainers.

Based on the thesis data, a Beginner's Guide for Referees will be created for the Ringette Finland to support the training of novice referees and to help them start their referee journey. The guide will be in electronic form, making it more accessible to its target audience.

Keywords: Ringette, Referees, Volunteering, Mentoring

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	6
2	SUOMEN RINGETTELIIKTO.....	8
	2.1 Ringette.....	8
	2.2 Ringeten erotuomaritoiminta.....	9
3	TIETOPERUSTA.....	11
	3.1 Vapaaehtoistoiminta ja vapaaehtoisten kouluttaminen.....	11
	3.2 Vapaaehtoisten motivaatio.....	13
	3.3 Oleelliset termit.....	14
4	MENETELMÄT.....	15
	4.1 Aineistonhankintamenetelmät.....	15
	4.2 Analyysimenetelmät.....	17
	4.3 Tutkimuksen eettisyys.....	18
5	ANALYYSI.....	20
	5.1 Ryhmähaastattelu.....	20
	5.2 Asiantuntijahaastattelu.....	21
	5.3 Kysely.....	21
6	YHTEENVETO.....	24
	6.1 Tulokset.....	24
	6.2 Tuotos.....	25
7	KEHITTÄMISSUOSITUKSET JA SUOSITUKSET JATKOTYÖSKEN- LYYN.....	26

8 POHDINTA.....	30
LÄHTEET.....	32
LIITTEET.....	35

1 JOHDANTO

Tähän opinnäytetyöhön sain idean jo muutama vuosi sitten. Olin ringeten MM-kotikisoissa vapaaehtoisena ja sovin silloisen toiminnanjohtajan kanssa harjoittelusta Ringetteliitolla. Samalla kerroin kiinnostuksesta opinnäytetyön kirjoittamiseen erotuomaritoiminnasta. Olen itse toiminut ringeten parissa vuodesta 2008. Peli-innostukseni alkoi lopahtamaan jo D-juniorina ja onneksi löysinkin tieni erotuomaritoimintaan, sekä valmentamaan. Olen aloittanut tuomaripolkuni 2012 jolloin käytettiin vielä nimitystä juniorituomari. Silloisessa seurassani ei ollut montaa aktiivista juniorituomaria, joten tuomaroitavia otteluita kertyi minulle paljon. Tästä sain kipinän iän riittäessä jatkaa erotuomarikurssille. Ringette-erotuomari olen ollut vuodesta 2016 alkaen. Tuomaroinnin ohella olen valmentanut niin kaikista nuorimpia pelaajan alkuja ringettekoulussa, kuin myös G- ja D-sarjan joukkueita. Pelaamista olen jatkanut hieman vaihdellen eri naisten harrastesarjoissa. Uutena aluevaltauksena pääsin viime keväänä kehittämään pelinohjaajakoulutusta ja tätä jatkokehitetään vielä tämän kevään aikana. Olen siis päässyt seuraamaan lajia ja sen kehitystä useasta eri näkökulmasta näiden vuosien varrella.

Näihin vuosiin, mitä olen itse toiminut aktiivisena, ei ole suurta kehittämistä erotuomaritoiminnan osalta tapahtunut. Koulutukset ovat menneet pitkälti samanlaisella rakenteella jo useampia vuosia. Lajia viedään eteenpäin suurella voimalla, mutta tuntuu kuin olisi unohdettu erotuomarit. Ilman erotuomareita ei olisi yhtään ottelutapahtumaa, pientä tai suurta. Kun kyse on pienestä lajista, tulee tiedostaa rajalliset resurssit. Kaikesta ei voi yhtä aikaa kehittää maailman parasta versiota, mutta ei voi jättää huomioimatta kokonaiskuvaa. Erotuomari on mahdollistaja, luo turvallisuutta otteluihin ja omalla osaamisellaan edistää lajia.

Suuremmilla lajeilla, kuten esimerkiksi jääkiekolla, on käytössään erotuomarivalmentajia, joiden tehtävänä on tukea erotuomareita ja auttaa etenemään lajin parissa (Varjonen, 2024). Vaikka ringetessä vastaava toiminta ei olekaan tällä hetkellä realistinen ajatus, voisi tämä olla hyvä tavoite ja suunta meidän tämän hetken tuomaritarkkailulle. Vaikka meillä ei olisi mahdollista luoda jokaiselle henkilökohtaista polkua tavoitteineen, tukisi tämä tarkkailutyötä ja erotuomareiden kehitystä.

Ringetteliiton toimintasuunnitelmaan vuodelle 2025 on kirjattu alueellisen erotuomaritoiminnan kehittäminen omaksi painopisteekseen. Painopisteeseen sisältyy muun muassa koulutusten kehittäminen, tuomareiden määrän kasvattaminen, tarkkailun kehittäminen ja erotuomareiden

luokittelukriteeristön päivittäminen. Kyseinen toimintasuunnitelmakirjaus toimii yhtenä perusteena ja tarpeena tälle opinnäytetyölle. (Ringeteliitto n.d.-j.).

Opinnäytetyöllä lähdän etsimään ratkaisua seuraaviin kysymyksiin: miten kehittää aluetuomareiden koulutusta ja tuomaripolkua selkeämmäksi, sekä miten ringeten erotuomaritoiminnasta saadaan paremmin seuroja, liittoa sekä erotuomarikerhoja palveleva kokonaisuus. Erotuomarit toimivat vapaaehtoisuuden pohjalta, vaikka otteluista korvaus maksetaankin. Tämän vuoksi koen luontevaksi käydä läpi vapaaehtoistoimintaa, vapaaehtoisten kouluttamista, vertaisoppimista ja vapaaehtoisten johtamista, sekä motivoimista.

Tavoitteena on luoda suuntaviivat koulutusten uudistamiseen ja erotuomareiden tukemiseen, sekä antaa pohja sille, miten lähteä uudistamaan erotuomareiden koulutuksia.

2 SUOMEN RINGETTELIITTO

Opinnäytetyön tilaajana toimii Suomen Ringeteliitto. Ringeteliitto on ringeten lajiliitto, jolla ei ole suoria henkilöjäseniä, jäsenistön muodostavat ringetteseurat ja erotuomariyhdistykset. Keväällä 2025 jäseniä on 41, joista kolme on erotuomariyhdistyksiä (Suomen Ringeteliitto, n.d.-g). Pelaajien määrää on hankala määritellä, opinnäytetyön tekoaikaan lisenssejä on ostettu 4927 kappaletta kaudelle 2024–2025, kauden 2023–2024 lisenssimäärä on ollut 4381 (Suomen Ringeteliitto, n.d.-h). Tämä määrä kattaa sarjoja pelaavat pelaajat, joukkueiden toimihenkilöt, erotuomarit sekä ottelutoimitsijat, jotka ovat hankkineet itselleen lisenssin. Ottelutoimitsijoille lisenssi ei ole pakollinen. Tästä luvusta puuttuu kumminkin pelaajat, jotka eivät pelaa mitään sarjoja esimerkiksi vapaavuoroilla kävijät. Myöskään kaikkia ringetekoululaisia ei tässä lukumäärässä ole. Osa seuroista hankkii ringetekoululaisille lisenssit vasta juuri ennen ringetekoululaisten päätöturnausta, tänne ei kumminkaan kaikki ringetekoululaiset osallistu. Kaudella 2024–2025 on sarjoissa pelanneita joukkueita ollut 200, kaudella 2023–2024 169 (H. Tuure, henkilökohtainen tiedonanto 30.3.2025). Opinnäytetyön tekoaikaan ringeteliitolla on seitsemän työntekijää (Suomen Ringeteliitto, n.d.-a). Vuoden 2025 valtionavustus on 184 813 € (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2025), tämä on Ringeteliiton pääasiallinen rahoituslähde. Tämän lisäksi rahoitusta saadaan muun muassa jäsenmaksuista, sarjamaksuista sekä lisenssiostoista (Suomen Ringeteliitto, 2024).

2.1 Ringette

Ringette on naisten jääurheilulaji, joka on saanut alkunsa Kanadassa vuonna 1963 (Ringette Canada, n.d.). Suomeen laji saapui alkuvuodesta 1979, Juhani Wahlstenin tuodessa turkulaisen tyttöjen jääkiekkjoukkueen harjoituksiin uuden pelin. Samaisena vuonna Wahlsten toi kanadalaisia ringettevalmentajia Suomeen perehdyttämään lajia uusille pelaajille. Turusta laji lähti leviämään ympäri Suomen. Ensimmäinen kanadalaisten joukkueiden vierailu Suomessa tapahtui 1979–1980 vuodenvaihteessa. Aluksi suomalaista ringetteä pelattiin turnausmuotoisena, lajin kasvaessa siirryttiin sarjoihin. (Suomen Ringeteliitto, n.d.-b.).

Tällä hetkellä Suomessa pelataan seuraavia ringettesarjoja: G-juniorit (7-vuotiaat ja alle), F-juniorit (8–9-vuotiaat), E-juniorit (10–11-vuotiaat), D-juniorit (12–13-vuotiaat), C-nuoret (14–

15-vuotiaat), B-nuoret (16–18-vuotiaat), naisten kilpasarjat (yli 18-vuotiaat) SM-sarja sekä Ykkössarja (Suomen Ringeteliitto, n.d.-c.). Lisäksi pelataan harrastesarjoja (Fun, Flow ja Fast) ja harrasteturnauksia (Free ja Friends) (Suomen Ringeteliitto, n.d.-d).

2.2 Ringeten erotuomaritoiminta

Ringetessä erotuomarit jaetaan seuraaviin tasoihin. Seuraaviin kappaleisiin on avattu se, kuka vastaa kyseisen luokituksen kouluttamisesta ja mitä sarjoja korkeintaan kyseisellä luokituksella voi tuomaroida, myös alempitasoisia sarjoja voi siis tuomaroida. Luokitukset ja tuomaroitavat sarjat näkee kootusti taulukosta 1.

Pelinohjaajat ovat erotuomareista nuorimpia, he ovat omien seurojensa kouluttamia ja tuomaroivat itsenäisesti G ja F sarjoja, lisäksi he ovat erotuomarin parina E, Fun ja Flow sarjoissa. Pelinohjaaja nimensä mukaisesti ohjaa peliä, kaikista nuorimpien sarjoissa ei jäähyjä jaeta, vaan neuvotaan ja kerrotaan, miten kuuluu toimia. Pelinohjaajien koulutus on kaksi osainen, ensin on verkkokoulutus, jonka jokainen suorittaa itsenäisesti. Verkkokoulutuksen jälkeen seurat pitävät oman koulutuksen, jossa kerrataan verkkokoulutuksen asioita, käydään läpi seuran omia käytänteitä, sekä vastataan pelinohjaajien kysymyksiin. Pelinohjaajille on ottelutapahtumiin nimetty järjestävän joukkueen toimesta tukihenkilö, keneltä pelinohjaaja voi kysyä neuvoa. Tukihenkilön tulee myös puuttua asiattomaan käytökseen pelinohjaajia kohtaan. Tätä mallia on nyt pilotoitu vuoden verran. (Suomen Ringeteliitto, n.d.-e).

Noviisituomarit ovat ensimmäisen kauden erotuomareita. Noviisituomarit aloittavat uraansa erotuomarina ja tuomaroivat sarjoja E, D, Fun ja Flow. Näistä sarjoista D on se mistä aloitetaan ja otteluihin yritetäänkin alkuun asetella pariksi kokeneempi erotuomari. Kun kokemusta kertyy, noviisituomari voidaan asettaa E, Fun ja Flow sarjoihin, näissä sarjoissa parina toimii pelinohjaaja varsinaisen erotuomarin sijasta. Noviisituomareiden kouluttamisesta vastaa alueen erotuomarikerho. (Suomen Ringeteliitto, n.d.-e).

Seuraava askel on aluetuomari. Aluetuomarit ovat enemmän kuin yhden kauden tuomaroineita erotuomareita. He tuomaroivat samoja sarjoja kuin noviisituomarit. Kun kokemusta ja osaamista kertyy, tulee lisäksi C ja Fast sarjat, näissä parina on erotuomari. Aluetuomarivaihe voi kestää koko tuomariuran. Heidän kouluttamisestaan vastaa alueen erotuomarikerho. (Suomen Ringeteliitto, n.d.-e).

Aluetuomareista seuraavat ovat liittotuomarit, heidät jaetaan kahteen ryhmään Lt1 ja Lt2. Jako tapahtuu sääntökokeen, kunto- ja luistelutestin, sekä edellisen kauden tarkkailupalautteiden perusteella. Liittotuomarikussille kutsutaan vuosittain tuomarit. Aluetuomareita kutsutaan kursseille erotuomarikerhojen esitysten perusteella. He tuomaroivat kaikkien aiemmin mainittujen sarjojen lisäksi B-sarjaa sekä naisten kilpasarjoja. Tällä hetkellä liittotuomarit ovat tuomariryhmistä ainoa, kenellä on kauden alun koulutuksen lisäksi välikoulutus. Liittotuomareiden kouluttaminen on ringetteliiton alaista toimintaa. (Suomen Ringeteliitto, n.d.-e).

Erotuomarikerhot ovat erotuomareiden omia yhdistyksiä. Kerhot vastaavat alueidensa erotuomareiden kouluttautumisesta, mahdollisesta virkistäytymisestä sekä muista erotuomareihin liittyvistä asioista. Kerhoilla on omat erotuomariasettelijat, sekä kouluttajat. Tällä hetkellä toimivat kerhot ovat Etelä-Suomen Ringette-Erotuomarit (alueena Uusimaa sekä Päijät-Häme), Itä-Suomen Ringette-Erotuomarit (alueena Keski-Suomi, Etelä-Savo, Pohjois-Savo), Varsinais-Suomen Ringette-Erotuomarit (alueena Varsinais-Suomi, Satakunta, Pirkanmaa), sekä Forssan Ringette-Erotuomarit (alueena Kanta-Häme). (Suomen Ringeteliitto, n.d.-f).

Taulukko 1, Erotuomareiden luokitukset

Luokitus	Tuomaroitavat sarjat
Pelinohjaaja	G, F, Fun, Flow
Noviisituomari	E, D, Fun, Flow
Aluetuomari	E, D, C, Fun, Flow, Fast
Liittotuomari	B, Ykkönen, Naisten SM

3 TIETOPERUSTA

Lähden rakentamaan tietoperustaani vapaaehtoistoiminnan, mentoroinnin ja vapaaehtoisten motivoinnin ympärille. Vaikka erotuomareille maksetaan korvaus otteluista, ovat he silti vapaaehtoisia toimijoita ja oleellinen osa ringetteä.

3.1 Vapaaehtoistoiminta ja vapaaehtoisten kouluttaminen

Vapaaehtoistoiminnan määritelmä on laaja. Sillä voidaan tarkoittaa toimimista yhteisen hyvän puolesta ja maailman muuttamista (Kansalaisareena, n.d.-a). Sillä voidaan myös tarkoittaa osallistumisen ja osallisuuden muotoa, jolla tuodaan eritaustaisia ihmisiä yhteen (Porthén & Paajanen, 2024). Ringette-erotuomarin näkökulmasta tämä voisi tarkoittaa harrastuksen mahdollistamista ringetenpelaajille ja oman tuomarointiosaamisen kehittämistä. Vapaaehtoistoiminnasta hyötyy niin vapaaehtoinen, kuten myös vapaaehtoistoiminnan kohde, tässä tapauksessa Ringeteliitto. Vapaaehtoisille tämä on harrastus, tapa pysyä mukana lajissa. Ringeteliitolla ei ole ammattituomareita, jolloin vapaaehtoiset tuomarit ovat elinehto lajille.

Karreinen, Halonen ja Tennilä (2017), ovat tehneet teoksen 10 askelta parempaan vapaaehtoistoimintaan. Kirjassa on listattu askeleet, joilla yhdistys pystyy kehittämään omaa vapaaehtoistoimintaansa. Vaikka kirja on lähtökohtaisesti suunnattu puoluepoliittisille yhdistyksille, voi askeleita soveltaa myös laajemmin. Askeleet ovat:

1. Vapaaehtoistehtävien paketointi
2. Aktiivisella jäsenhankinnalla lisää vapaaehtoistoimijoita
3. Vapaaehtoisten eri motivaatioiden huomiointi
4. Rekrytoi oikea henkilö oikeaan tehtävään
5. Vapaaehtoisura järjestössä
6. Vapaaehtoistoiminta on myös ryhmätoimintaa
7. Vapaaehtoisten kiittäminen ja palaute
8. Raportointi luo järjestön muistin
9. Vapaaehtoisten johtaminen
10. Uskalla innostua ja ajatella suuria

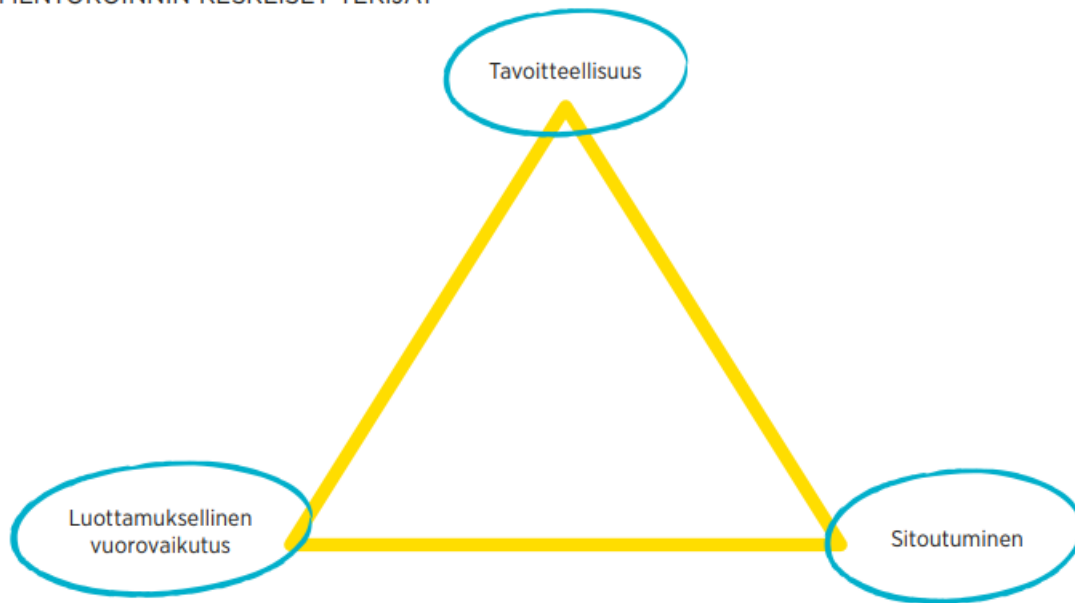
Tämän kaltaisella askeltyöllä voi kohta kohdalta tarkistaa, missä mennään omien vapaaehtoisten kanssa, ja mitä pitää lähteä erityisesti kehittämään. Vapaaehtoistoiminta kumminkin muuttuu ja kehittyy jatkuvasti, kun toimijat vaihtuvat, joten tarkastelua kehittämisestä on hyvä tehdä säännöllisesti.

Jotta vapaaehtoiset saadaan sitoutettua toimintaan, on kouluttaminen oleellista. Hyvällä koulutuksella vapaaehtoinen haluaa jatkaa tehtävässään vuosi toisensa jälkeen, sillä hän tietää osavansa ja tällöin tunne minäpystyvyydestä nousee (Opinvoimala, n.d.). Jos kouluttaminen jää vajavaiseksi, syntyy vapaaehtoiselle tunne epävarmuudesta. Tällöin saattaa myös syntyä negatiivisia tunteita vapaaehtoistoimintaa kohtaan, jolloin vapaaehtoista ei saada jäämään mukaan toimintaan.

Yhtenä tapana kouluttaa vapaaehtoisia voidaan käyttää mentorointia. Se perustuu sitoutumiseen, tavoitteellisuuteen ja luottamuksellisuuteen (kuva 1). Mentoroinnissa mentori ja mentoroitava, eli aktori toimivat yhteistyössä käyden mentorointikeskusteluja. Keskustelut pohjautuvat aktorin kiinnostukseen, kysymyksiin ja tavoitteisiin. Keskustelut ovat luottamuksellisia. Mentoroinnin kannalta oleellista on määritellä tavoitteet ja pyrkiä saavuttamaan ne. (Kannianen & Nylund & Kupias, 2017).

Mentorointia voi toteuttaa niin mentoripareina (yksi mentori ja yksi aktori) kuin myös ryhmässä (yksi tai kaksi mentoria, useampia aktoreita). Ryhmämentoroinnissa sen lisäksi, että aktorit saavat tukea mentorilta, saavat he tukea myös toisiltaan. Parimentoroinnissa ja ryhmämentoroinnissa mentorointi voi olla niin sanottua tiedonsiirtoa, jossa mentori kertoo omaa osaamistaan ja näkemyksiään, sekä neuvoo aktoria. Mentori voi myös olla enemmän tukeva ja opastaja, jolloin aktorin rooli nousee ja keskustelut painottuvat enemmän aktorin asettamiin tavoitteisiin, aktorin oppiminen puolestaan tapahtuu omien oivallusten kautta. Mentori voi olla myös valmentaja, jolloin hänen roolinsa on kuunnella aktoria, ei niinkään neuvoa tai opastaa. Aktorin tulee olla hyvin aktiivinen ja hänen tulee määritellä selkeästi omat tavoitteensa. Lisäksi on myös vertaismentorointia, jossa kaikki osallistujat ovat tasavertaisessa asemassa ja oppivat toisiltaan. (Kannianen & Nylund & Kupias, 2017).

MENTOROINNIN KESKEISET TEKIJÄT

Kuva 1, mentoroinnin keskeiset tekijät. (Kanniainen & Nylund & Kupias, 2017).

3.2 Vapaaehtoisten motivaatio

Motivaation lähteet voidaan jakaa sisäisiin ja ulkoisiin motivaation lähteisiin (Kansalaisareena, n.d.-b). Motivaationa vapaaehtoistoimintaan on monilla suomalaisilla halu tehdä jotakin hyödyllistä (Karreinen, 2017, s. 34). Jokainen määrittelee hyödyllisyyden eri tavoin. Tämä on sisäinen motivaation lähde, ulkoinen motivaation lähde voisi olla esimerkiksi raha. Sisäinen motivaatio on myös sitä, että ihminen hakeutuu tehtäviin, joissa pääsee tekemään asioita, joista hän itse innostuu ja saa mielihyvää (Martela & Jarenko, 2017). Sisäisen motivaation voi jakaa kahteen, sisäsyntyinen motivaatio ja sisäistetty motivaatio (Martela & Jarenko, 2017). Sisäsyntyisellä motivaatiolla tarkoitetaan sitä, kun ihminen motivoituu itse toiminnasta ja tekemisestä. Sisäistetty motivaatio puolestaan tarkoittaa sitä, tekeminen liittyy itselle tärkeisiin arvoihin, jolloin tekemisestä muodostuu itselle arvokasta. Kun vapaaehtoistoiminnasta ei makseta kuin korkeintaan pieni korvaus on raha heikko motivaation lähde. Voisikin siis olettaa, että tässä tapauksessa vapaaehtoiset toimivat suurimmilta osin sisäisen motivaation voimin. Tämä on hyvä huomioida, kun suunnitellaan ja kehitetään vapaaehtoistoimintaa.

Ulkoisen motivaation varassa voidaan yleensä edetä vain tiettyyn pisteeseen asti, ja sen vaikutus on lyhytaikaisempi. Sisäinen motivaatio puolestaan motivoi yksilöä kaikista vahvimmin, koska siinä jo tekeminen itsessään tuottaa tekijälle iloa ja nautintoa. (Kansalaisareena, n.d.-b).

Motivaatiota voidaan edistää myös sopivan kokoisilla tehtävillä. Kaikki eivät halua käyttää kaikkea vapaa-aikaansa vapaaehtoistehtävissä ja heille riittää, vaikka kerran kuukaudessa toimiminen. Joku toinen taas haluaa tähdätä huipulle, ja haluaa käyttää useita tunteja viikossa vapaaehtoisuudelle. (Halonen, 2017, s.9)

3.3 Oleelliset termit

Opinnäytetyön kannalta oleellisia lajikohtaisia termejä ovat erotuomariasettelija, kouluttaja, ett, erotuomaritarkkailu ja kausi. Termit voivat olla käytössä myös muissa lajeissa.

Erotuomariasettelijalla (lyhyemmin asettelija) tarkoitetaan henkilöä, kuka määrää otteluiden erotuomarit. Asettelijat voivat toimia omalla alueellaan erotuomarikerhon asettelijana. Työelämästä löytyvä sopiva vertaus olisi työvuorosuunnittelija.

Kouluttaja vastaa erotuomareiden koulutuksesta. Jokaisella alueella on oma kouluttaja, lisäksi ringetteliitolla on erotuomareiden pääkouluttaja, kuka vastaa liittotuomareiden koulutuksesta, alueellisten koulutusten suunnittelusta, sekä erotuomareiden valinnasta liittotuomarikoulutukseen. Kouluttajat suunnittelevat ja järjestävät oman vastuualueensa koulutukset.

Ett, eli erotuomari- ja toimitsijatyöryhmä on ringetteliiton työryhmä, jonka vastuualueena on erotuomari- ja toimitsijatoiminta, sekä sen kehittäminen. (Suomen Ringetteliitto n.d.-i.).

Erotuomaritarkkailu on osa erotuomareiden kouluttamista. Aluetuomareita käy tarkkailemassa liittotuomarit, liittotuomareita taas erotuomaritarkkailijat. Tarkkailija seuraa ottelun erotuomareiden toimintaa ja näkemänsä perusteella antaa erotuomareille palautetta, sekä kehitysehdotuksia. Tarkkailija voidaan pyytää otteluun myös esimerkiksi sen vuoksi, jos ottelun joukkue tai joukkueet ovat olleet haastavia.

Kaudella tarkoitetaan ajanjaksoa, jolloin harjoitukset ja ottelut tapahtuvat. Monien muiden urheilulajien mukaan ringeten kausi ei mene kalenterivuoden mukaan. Pelaamisen näkökulmasta uusi kausi alkaa syksyllä, kun sarjat alkaa ja päättyy kevääseen, kun sarjat päättyvät. Muuten toimintakausi on toukokuun alusta huhtikuun loppuun ja esimerkiksi uuden kauden säännöt astuvat voimaan 1.5.

4 MENETELMÄT

Koska opinnäytetyön tekohetkellä eletään erotuomareiden kannalta kiireistä aikaa lajin parissa päädyin aineistonhankintamenetelmiin, joita on osittain mahdollista toteuttaa aikaan ja paikkaan sitomattomasti. Aineistonhankintamenetelmiin vaikutti myös toimijoiden valtakunnallisuus, sillä halusin tavoittaa erotuomareita muualtakin kuin pääkaupunkiseudun läheisyydestä.

4.1 Aineistonhankintamenetelmät

Teemahaastattelu on haastattelun muoto, jossa kysymykset luodaan tiettyjen teemojen ympärille (Hyvärinen, 2017, s. 23). Haastattelukysymykset elävät haastattelun mukana, vaikka ne olisi etukäteen suunniteltu. Omalla kohdallani mietin etukäteen vain muutaman kysymyksen, jotka haluan haastateltavilta kysyä, ryhmähaastattelun ja asiantuntijahaastattelun kysymyksissä oli sama teema, mutta lähestyin teemaa hieman eri näkökulmista. Näitä kysymyksiä käytin pohjana ryhmähaastattelun nominaaliryhmämenetelmälle, sekä asiantuntijahaastattelulle. Nominaaliryhmämenetelmässä osallistujat työskentelevät ensin itse ja tämän jälkeen osallistujien esiintuomat aiheet käsitellään yhdessä (Ojasalo & Moilanen & Ritalahti, 2015, s. 112). Annoin mahdollisuuden sille, että haastateltavien vastauksista saa uusia kysymyksiä samasta aiheesta, mitä en välttämättä olisi itse osannut ajatella.

Asiantuntijahaastattelu ei ole oma haastattelumenetelmänsä (Alastalo & Åkerman & Vaittinen, 2017 s.214, Bognerin, 2009, mukaan). Olin tehnyt muutaman kysymyksen haastattelurungon, tarkoituksena saada aikaan lisäkysymyksiä haastateltavan vastauksista. Kun vertaa ryhmähaastatteluun, asiantuntijahaastatteluun valmistautuminen on hyvin erilaista. Vaikka aihe ja haastateltava olivat minulle etukäteen tuttuja, tarkistin muutamat faktat useamman kerran ennen haastattelua. Tiesin myös etukäteen, ettei minun tarvitse erikseen kannatella keskustelua, vaan haastateltava osaa puhua aiheesta laajasti.

Kysely on yksi eniten käytetyistä tutkimusmuodoista ja sillä voidaan saada helposti useilta ihmisiltä paljon tietoa. Verkossa täytettävään kyselyyn vastaaminen ei vaadi osallistujalta niin paljoa sitoutumista, kuin esimerkiksi kasvokkain tapahtuva kysely. Myös arkaluonteisista asioista voi olla helpompaa kertoa lomakkeelle, kuin suoraan toiselle ihmiselle. Huonona puolena on se, ettei epäselviin kysymyksiin voi heti kysyä selvennystä. (Ojasalo & Moilanen & Ritalahti, 2015, s.121).

Lähetin kaksi erilaista Webropol -kyselyä kahdelle eri kohderyhmälle. Ensimmäinen kohderyhmistä on aktiiviset erotuomarit. Toinen ns. asiantuntijakohderyhmä sisältää erotuomarikerhojen puheenjohtajat, asettelijat, kouluttajat sekä erotuomari- ja toimitsijatyöryhmän jäsenet. Ensimmäiselle kohderyhmälle suunnattu kyselylinkki lähetettiin Etelä-Suomen alueen ringette-erotuomareiden WhatsApp ryhmään. Lisäksi pyysin sähköpostitse Länsi-Suomessa, sekä Itä-Suomessa toimivia henkilöitä jakamaan tätä linkkiä omien alueidensa erotuomareille. Yhteensä tällä tavoitettuja tuomareita on noin 130. Asiantuntijaryhmän kyselylinkin lähetin sähköpostitse asianosaisille, joita on 11.

Molemmat kyselyt lähetettiin 20.3. ja olivat auki 28.3. asti. Muistutin kyselyn sulkeutumisesta 27.3. Erotuomareiden kyselyyn vastauksia tuli 30 ja muiden toimijoiden kyselyyn 6.

Järjestin kaksi erilaista haastattelua, toinen haastatteluista oli avoimella kutsulla oleva ryhmähaastattelu. Haastattelukutsu lähetettiin aktiivisille erotuomareille ja ilmoittautumisia sain kolme, kaksi Etelä-Suomen alueelta sekä yksi Länsi-Suomesta. Ryhmähaastattelussa käytin nominaaliryhmämenetelmää osallistamisen keinona. Yksilötyöskentelyn tukena käytin Mentimeter sovellusta, sovelluksessa oli neljä kysymystä, joihin osallistujat vastasivat. Ennen seuraavaan aiheeseen siirtymistä käytiin läpi yhdessä ajatuksia kysymyksestä, kuin myös osallistujien nostoista.

Toinen haastattelu oli asiantuntijahaastattelu, jossa haastattelin Etelä-Suomen ringette-erotuomareiden asettelijaa. Hän toimii tällä hetkellä Etelä-Suomen erotuomariasettelijana, sekä Etelä-Suomen Ringette-erotuomareiden hallituksen jäsenenä. Lisäksi hänellä on pitkä tuomaritausta ringeten lisäksi jalkapallosta.

Molemmissa haastatteluissa käytettiin alussa orientoitumistehtävänä sanapilveä. Osallistujat saivat listata niin paljon sanoja kuin vain keksivät. Aihe sanoille oli: Mitkä sanat kuvaavat erotuomarina toimimista? Ryhmähaastattelussa käytiin yhdessä läpi muodostunut sanapilvi. Asiantuntijahaastattelun sanapilven pohjana käytettiin ryhmähaastattelun sanapilveä, joka käytiin tehtävän jälkeen yhdessä lävitse. (kuva 2).

Kuva 2, Sanapilvi

4.2 Analyysimenetelmät

Analyysimenetelmänä käytän sisällönanalyysiä ja ryhmittelyä. Sisällönanalyysi on laadullisen aineiston analyysimenetelmä. Sen tarkoituksena on saada tekstissä esiintyvät merkitykset esille. Tarkoituksena on löytää aineistosta yleistettävä kuvaus samalla pitäen informaatioarvo ennal-

laan. Sisältöanalyysiä voidaan käyttää myös litteroitujen haastattelujen kanssa. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, luku 4). Ryhmittely tehdään analyysin pohjalta. Analyysissä esiin nousseista teemoista tehdään ryhmiä, jotka nimetään ryhmän sisällön mukaan (Vilka, 2015 s.164).

Sisällönanalyysiä voi toteuttaa seuraavanlaisella rungolla:

- 1.Päätä mikä tässä aineistossa kiinnostaa ja tee VAHVA PÄÄTÖS!
- 2a.Käy läpi aineisto, erota ja merkitse ne asiat, jotka sisältyvät kiinnostukseesi.
- 2b.Kaikki muu jaa pois tästä tutkimuksesta!
- 2c.Kerää merkityt asiat yhteen ja erilleen muusta aineistosta.
- 3.Luokittele, teemoita tai tyypittele aineisto.
- 4.Kirjoita yhteenveto. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, luku 4.1).

Aineistoni olivat kaikki sähköisessä muodossa, ja lähdin etsimään niistä toistuvia aiheita värjäämällä ne eri väreillä. Aiheet jaoin seuraaviin ryhmiin: Koulutus, yhteisöllisyys ja toiminnan kehittäminen.

Lisäksi käytin Webropolin omia työkaluja kyselytulosten analysoinnin apuna. Webropolin omalla luokittelu työkalulla pystyin lataamaan kaksi erilaista taulukkoa vastauksista. Toisessa taulukossa luokittelussa avaimena oli se, että on vastannut ensimmäiseen kysymykseen olevansa aluetuomari. Toisen taulukon luokittelun avaimena oli taas ensimmäiseen kysymykseen vastaus, olen liittotuomari. Näin pystyi vertaamaan aluetuomareiden ja liittotuomareiden vastauksia toisiinsa.

4.3 Tutkimuksen eettisyys

Koska olen itsekkin ringette-erotuomari, ovat toimijat minulle entuudestaan tuttuja, kuten myös toimintaympäristön haasteet. Tämä oli osittain helpottava tekijä, esimerkiksi haastatteluissa, sillä se poisti tilanteista kankeutta ja haastattelut olivat hyvin keskusteleuvia. Kumminkin tämä tulee huomioida tutkimusetiikassa. Kun minulla ja haastateltavilla on yhdistävä spesifi asia, puhutaan sisäpiiriläisyydestä (Juvonen, 2017, s.398). Tässä tapauksessa yhdistävä tekijä on erotuomarina toimiminen. Sisäpiirihaastatteluissa saattaa myös nousta esiin asioita, mitkä ei nousisi ulkopuolisen haastattelijan kanssa, kuten puhetta muista asianosaisista. Haastattelijan tulee

olla erityisen tarkka haastateltavien anonymiteetin kanssa, ettei vaikka seuraavassa haastattelussa vahingossa kerro, ketkä ovat osallistuneet edelliseen haastatteluun (Juvonen, 2017, s. 407).

Analysoidessa aineistoja jouduin useamman kerran pohtimaan hyvinkin pitkään, sitä nouseeko tietty asia oikeasti esiin aineistoista, vai onko se minun omaa ajatustani. Myös sitä pohdin useampia kertoja, olenko tulkinnut enemmän ja niin sanotusti lukenut rivien välistä. Kun tunnen aiheen ja osallistujat minun olisi helppo yhdistää tekstiä jopa kirjoitustyylistä toiseen ihmiseen. Tämä ei kumminkaan ole ideaalinen tilanne, sillä haluan säilyttää vastaajien anonymiteetin.

Toinen eettinen seikka, mitä olen pohtinut, on erotuomareiden kontaktointi. Minulla olisi pääsy jokaisen aktiivisen erotuomarin sähköpostiosoitteeseen ja puhelinnumeroon, jos he ovat ne ilmoittaneet Ringeteliiton tulospalveluun. En kumminkaan koe, että olisi ollut hyvän tutkimusetiikan mukaista ottaa ne sieltä, sillä tutkimuksen tulee perustua vapaaehtoisuuteen. Olen oletanut jokaisen aktiivisen erotuomarin kuuluvan oman alueensa erotuomareiden WhatsApp-ryhmään. Tähän ei kumminkaan ole varmuutta, eikä myöskään keinoa tätä lähteä selvittämään. Myös se, että osan erotuomareista olen tavoittanut toissijaisesti toisen henkilön kautta, tulee ottaa huomioon. Viesteissä on ollut minun yhteystietoni, mutta kynnys yhteydenottoon voi olla suurempi, kun viesti tulee joltain muulta kuin alkuperäiseltä lähettäjältä.

5 ANALYYSI

Analysoitavina aineistoina minulla on haastatteluiden tallenteet, sekä litteroinnit ja kyselyiden vastaukset.

5.1 Ryhmähaastattelu

Ryhmähaastattelussa esiin nousevia teemoja olivat noviisituomareiden tukeminen, koulutukset ja yhteisöllisyys.

Noviisituomareiden tukeminen. Noviisituomareiden koulutusaika on tällä hetkellä kovin lyhyt, siihen nähden kuinka paljon sisäistettävää asiaa koulutuksessa käsitellään. Lisäksi he jäävät koulutuksen jälkeen aika tyhjän päälle. Ryhmähaastattelussa nousi tästä muutama eri esimerkki ja ratkaisuehdotus. Yhtenä ratkaisuna nähtiin mentorointi. Erotuomareiden mentoroinnilla tarkoitus olisi tukea uran alussa olevia tuomareita kokeneempien toimesta. Jokaisella noviisituomarilla olisi oma mentori, kenen kanssa jakaa ajatuksia ja kysyä neuvoja. Ihannetilanteessa noviisituomarin ensimmäisessä muutamassa ottelussa mentori olisi noviisin tuomariparina.

Koulutuksesta esiin nousevia aiheita olivat aika, vertaisoppiminen ja koulutuksen uudistaminen. Koulutukseen kaivataan enemmän aikaa. Aluetuomareiden koulutus kestää tällä hetkellä vain muutaman tunnin. Usein aika kumminkin loppuu kesken ja esimerkiksi keskusteluja sääntötulkinnosta joudutaan supistamaan. Liittotuomareita kaivataan mukaan aluetuomareiden koulutukseen osallistumaan erityisesti case-työskentelyyn. Tällä saataisiin lisättyä vertaisoppimista ja monipuolistettua koulutusta. Haastattelussa nousi esiin myös se, että kyseistä toimintamallia on aiemmin koulutuksessa käytetty. Koulutuksen uudistamisen osalta suurimpana nousi esiin tarve konkreettiselle harjoittelulle jäällä. Esimerkiksi pelitilanteiden harjoittelu jäällä, kun koulutettavia on useita voi osa tuomareista näyttää pelitilanteen ja muut harjoittelevat sen tuomitsemista.

Yhteisöllisyys nousi esiin aluetta vaihtavan erotuomarin näkökulmasta. Erotuomari kun muuttaa esimerkiksi opintojen perässä toisen kerhon alueelle, voi kynnys uusien kollegoiden kanssa työskentelyn aloittamiseen olla suuri. Erotuomarikerhot kontaktoivat tällä hetkellä muita kerhoja ja kertovat erotuomarista kuka on siirtymässä, mutta vastaanotto uudelta kerholta puuttuu. Haastattelussa kaivattiin esimerkiksi viestiä tai puhelua uuden kerhon osalta, jotta alueen asioihin on helpompi tutustua. Myös se koettiin helpottavana, että ensimmäisessä ottelussa uudella alueella oleva kollega olisi yhteydessä etukäteen.

Toivotin hänet tervetulleeksi meidän alueelle ja kaikkea tämmöistä. Niin hän sanoi, että ihanaa tulla tänne näin, kun on näin lämmin vastaanotto. (haastateltava).

5.2 Asiantuntijahaastattelu

Asiantuntijahaastattelussa nousevat teemat olivat koulutus sekä toiminnan kehittäminen.

Koulutusteemasta erityisesti nousi aiheena noviisituomareiden koulutus ja se, kuinka sitä tulisi kehittää. Noviisituomareiden kanssa olisi hyvä päästä jälle käymään läpi konkreettisia asioita tuomaroinnista, kuten sijoittumista. Nykyinen koulutus on myös liian lyhyt näin laajan asiakokonaisuuden hallitsemiseen, sillä aikaa käytetään perussääntöjen opetteluun ja toimintatapojen lisäksi siihen, miten esimerkiksi Ringetteliiton tulospalvelua käytetään, on kokonaisuus todella laaja muutamaan tuntiin.

Toiminnan kehittäminen tässä kontekstissa kattaa tarkkailun ja luokittelun kehittämisen. Tarkkailusta nousi esiin se, että pitäisi enemmän miettiä sitä ketä tarkkaillaan. Tällä hetkellä liittotuomareiden tarkkailu kohdistuu paljon heihin, kenestä tiedetään, että ovat hyviä tuomareita. Enemmän tulisi kohdistaa tarkkailua heihin, kenestä halutaan lähteä kouluttamaan hyviä tuomareita. Luokitteluun kaivataan selkeyttä, varsinkin Lt1 ja Lt2 tuomareiden luokittelulle. Missä menee sen raja, kumpaan ryhmään tuomari kuuluu ja miten tämä saadaan selkeytettyä kaikille.

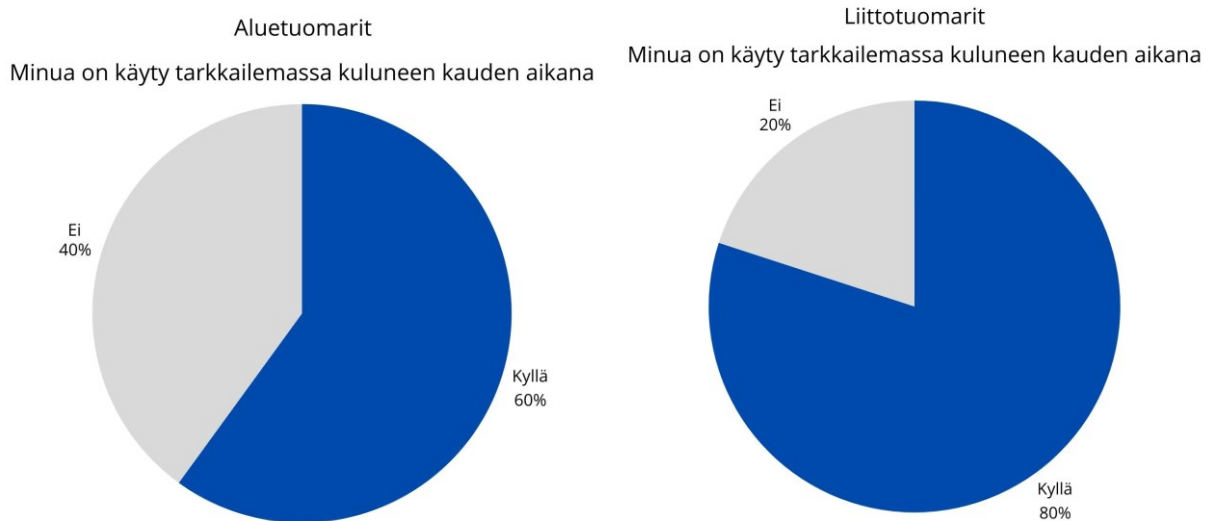
5.3 Kysely

Koska kyselyitä on kaksi, analysoin ne erikseen. Erotuomareiden kyselyssä nousi erityisesti esiin muutamat teemat, yhteisöllisyys, tarkkailu ja koulutukset.

Yhteisöllisyys. Koulutuksissa pidetään siitä, että saa jutella muiden erotuomareiden kanssa ja käydään yhdessä sääntökohtia läpi. Tämä myös aiheutti negatiivisia tunteita, sillä sääntökeskustelut ovat saattaneet äityä ”huuto sodaksi”. Yhteisöllisyyttä kaivataan myös kaukalon ja koulutusten ulkopuolelle. Erityisesti henkilöt, jotka olivat kertoneet olevansa liittotuomareita, korostivat sitä, kuinka koulutukset ovat yhteisöllisiä. Vastaavaa ei näkynyt aluetuomareiden vastauksissa.

Erotuomarit ovat joukkue joka kokoontuu vain koulutuksissa kaikki yhteen, ryhmähengen kannalta koulutus on todella tärkeä. Pidän myös avoimista keskusteluista ja yhteisestä pohdinnasta erikoisissa pelitilanteissa. (kyselyyn vastaaja)

Tarkkailu, tarkkailuun toivotaan tasapuolisuutta. Kyselyyn vastanneiden aluetuomareiden ja erotuomareiden välillä oli selkeä ero tarkkailuiden määrissä (kaavio 1). Kyselyssä oli jatkokysymys heille, ketkä vastasivat kyllä kysymykseen, onko häntä tarkkailtu kuluneella kaudella. Kysymykseen sain tarkkailijalta konkreettista palautetta 75 % vastasi kyllä.

Kaavio 1, Alue- ja Liittotuomareiden tarkkailu

Koulutukset. Ylivoimaisesti eniten toiveita ja ehdotuksia tuli videoiden hyödyntämiseen koulutuksissa. Iso osa joukkueista videoi nuortenkin pelaajien otteluita, jolloin koulutusmateriaalia muun muassa erityistilanteista olisi saatavilla. Koulutuksiin liittyen liittotuomareiden koulutuksessa olevaa jääaikaa pidetään hyvänä, ja sitä kaivataan myös aluetuomareille. Erityistilanteiden ja erityisempien sääntökohtien läpikäymistä toivotaan.

Videoklipit olleet hyviä. Niitä enemmän. Esimerkkejä tilanteista ja miten oikein tuomita. Myös onnistumisia. Koulutuksessa on jääty helposti junnaamaan yksityiskohtiin, kouluttaja voisi päättää keskustelun antamalla ratkaisun, oikean vastauksen ja esimerkiksi sääntökohdan. Kuitenkin hyvä käydä läpi erilaisten mahdollisten tilanteiden eteneminen ja yksityiskohtia ja oikeaoppinen toiminta. (kyselyyn vastaaja).

Asiantuntijoiden kyselyssä esiin nousevat teemat olivat toiminnan kehittämien, tarkkailu ja yhteistyö. Vastauksissa oli paljon hajontaa ja hyvin erilaisia teemoja, joka kuvaa sitä miten erilaisissa rooleissa ja eri alueilla asiat toimivat.

Toiminnan kehittämisestä nousi esiin muun muassa tarve kehittää tuomarin mekaniikat tiedosto laajemmaksi tuomarin käsikirjaksi sekä noviisien koulutuksen kehittämistä. Toiminnan kehittämiseen liittyvissä vastauksissa nostettiin myös esiin mentorointia ja sen tarvetta.

SITOUTTAMINEN Uudet tuomarit pitää saada sitoutettua osaksi toimintaa heti ensimmäisistä vihellyksistä lähtien. Erityisesti noviisit eivät saisi jäädä yksin, vaan mahdollisuuksien mukaan alueen kouluttajan olisi hyvä olla yhteydessä noviiseihin usein ja kysellä, miten on mennyt, ja onko jokin mietityttänyt. Virkaiältään vanhempien tuomareiden tulisi kuitenkin antaa noviiseille tilaa, tukea ja kannustusta ja keskittyä perussääntöihin ja pelin virtaukseen, eikä hölpöttää ihan turhanpäiväisiä once in a lifetime -kokemuksiaan. (kyselyyn vastaaja)

Asiantuntijat kokivat tarkkailun ja etenkin aluetuomareiden tarkkailun vaativan kehittämistä. Tarkkailua on hyvin vähän ja palautteelta saattaa puuttua kokonaan järkevät kehittämis ehdotukset. Lisäksi useassa kommentissa nostettiin esiin se, että ylipäätään tarkkailua tarvitaan enemmän.

Kolmantena esiin noussut teema oli yhteistyö. Tällä hetkellä kouluttajilla ei ole velvollisuutta raportoida koulutuksistaan eteenpäin, eikä valmista mahdollisuutta jakaa tietoaan. Kyselyyn osallistujalla on ollut kokemus siitä, ettei liittotasolta saa tukea koulutuksen kehittämiseen. Kyselyyn vastanneet kaipaavat enemmän yhteistyötä muiden kouluttajien, liiton, seurojen ja muiden alueiden erotuomareiden kanssa.

6 YHTEENVETO

6.1 Tulokset

Aineistoista löytyi useampia yhteneväisyyksiä. Suurimpana yhteneväisyytenä on tarve kehittää ja päivittää koulutuksia. Toinen laajemmin nouseva teema on erotuomareiden yhteisöllisyys. Kolmas teema on toiminnan kehittäminen.

Koulutusten kehittämistä kaivataan kaikille tasoille, kaikki erotuomarit hyötyisivät jäällä tehtävästä harjoittelusta ja varsinkin noviisituomareiden kanssa olisi hyvä päästä jäälle käymään perusasioita läpi. Koulutuksiin kaivataan vertaisoppimista ja esimerkiksi mentorointimallia. Mahdollisuus keskustella erilaisista case tyyppisistä tehtävistä kokeneemman tuomarin kanssa auttaa varmasti kaikkia hahmottamaan tilanteita uudella tavalla. Varsinkin noviisituomareille ja myös huipulle tähtääville omat mentorit tukemaan omaa polkua tuomarina. Noviisin kanssa mentori olisi tuki ja turva, huipulle tähtäävän kanssa niin sanottu sparrailu kaveri, kenen kanssa käydä läpi tilanteita ja sääntötulkintoja vielä laajemmin. Koulutuksiin kaivataan verkkomahdollisuutta ja tällä jäisi koulutuksiin enemmän aikaa yhteiselle keskustelulle, kun perusasiat kerrattaisiin verkossa. Koulutusten kehittäminen vaatii myös kouluttajille tukea, ja osaamisen kehittämistä. Alueiden koulutusten yhtenäistäminen ja kouluttajien välinen yhteistyö ovat avainasemassa koulutusten uudistamisessa.

Kun vertaa erotuomaria pelaajaan, on pelaajalla joukkue tukena. Erotuomarilla on kollega, kenen kanssa ei välttämättä edes tuomaroit kuin kerran kauden aikana. Kun kollegat ovat tuttuja, on tuomarointi helpompaa. Erotuomareiden yhteisöllisyyteen panostamiselle on tarvetta. Huomioidaan uudet tuomarit alueella, on kyse sitten noviisista tai aluetta vaihtavasta. Kerhot kaivataan tukemaan oman alueensa tuomareiden yhteisöllisyyttä.

Erotuomaritoiminnan kehittämiseksi löytyi aineistoista paljon tarpeita myös edellä mainittujen lisäksi. Tarvitaan yhteistyötä yli toimintarajojen, niin liiton, seurojen, erotuomarikerhojen kuin myös yksittäisten erotuomareiden osalta. Jotta meille riittää tuomareita myös jatkossa, tulee kehittämiseen panostaa samassa suhteessa kuin muutenkin lajia kehitetään.

6.2 Tuotos

Olin alun perin ajatellut luovani erotuomareille tarkistuslistan oman toiminnan kehittämiseen. Kyselyistä nousi esiin toive aloittelevan erotuomarin käsikirjasta, joten päätin lähteä edistämään tätä. Fyysisen kirjan sijasta, toteutus tulee olemaan sähköinen (kuva 3). Tällöin jokaisen on se helppo ladata esimerkiksi liiton sivuilta. Ajatukseni käsikirjalle on se, että siitä saa neuvoja ja kannustusta tuomaripolun alkuun. Tämän voisi myös laajentaa aluetuomareille ja miksei myös liittotuomareille. Käsikirjassa käsittelen seuraavia aiheita: kootut vinkit, mistä löydän mitään, miten valmistautua peliin, miten toimia saapuessa hallille ja hallilla ollessa, miten toimia pelin jälkeen, mistä apua ja tukea.

Tuotos ei ole vielä kokonaisuudessaan valmis, vaan toimitetaan Ringeteliitolle toukokuun aikana. Ringeteliitto ohjeistetaan lisäämään tiedosto erotuomarisivustolle, jotta se on helposti löydettävissä.

Kuva 3, Tuotoksen kansikuva.

7 KEHITTÄMISSUOSITUKSET JA SUOSITUKSET JATKO- TYÖSKENTELYYN

Opinnäytetyöni tarkoitus oli löytää keinoja siihen, miten erotuomareiden koulutusta saadaan kehitettyä. Konkreettisia kehittämissuosituksia nousi esiin muutama: koulutusten kehittäminen yhteistyössä erotuomareiden pääkouluttajan, kerhojen erotuomarikouluttajien, sekä Ringetteliiton kanssa. Erotuomarit ovat tällä hetkellä hieman oman onnensa nojassa Ringetteliiton muuhun toimintaan verrattuna, joten tämä olisi edistysaskel. Noviisituomareiden ja aluetuomareiden koulutukseen olisi hyvä saada lisäksi jääharjoitus. Tämän voi toteuttaa yhteistyössä paikallisten seurojen kanssa, jotta erotuomarit pääsevät harjoittelemaan oikeita pelitilanteita, tai erillinen jäävuoro pelkästään tuomareille. Koulutukset tulee yhtenäistää alueilla ja lisätä kouluttajien raportointia omista koulutuksistaan. Pohtisin myös yhdessä toimijoiden kanssa, onko tarvetta asettaa kausi rajoituksia esimerkiksi asettelijoille ja kouluttajille. Jos vuosikautia tekee samaa tehtävää, jossain kohtaa ei riitä enää intoa ja jaksamista toiminnan kehittämiseen. Koulutusten uudistamisen yhteydessä suosittelen pilotoimaan mentorointimallia, mieluusti noviisituomareille ja innokkaille kehittyjille, mutta ainakin noviisituomareille. Valmis helposti hyödynnettävä mentorointimalli on esimerkiksi Mentoroinnin työkirja (Kanniainen & Nylund & Kupias, 2017). Tarkkailuun tulee luoda selkeät ohjeet ihan palautteen antamisesta alkaen. Tulee myös luoda malli siitä, miten tarkkailua koordinoidaan, jotta se jakautuu tasaisesti ja erityisesti niille kenessä nähdään potentiaali kehittyä ja nostaa omaa tasoaan. Ei pelkästään niille, jotka on jo huipulla. Tarkkailun toimintamallin ja ohjeiden tulisi olla yleisesti löydettävissä ja tästä olisi myös hyvä kertoa erotuomareille. Järjestötoiminnassa eletään tällä hetkellä aikaa, kun halutaan korostaa toiminnan läpinäkyvyyttä ja mielestäni tämä olisi myös hyvä askel erotuomari-toimintaan.

Yhteisöllisyyden kehittäminen tuomareiden keskuudessa tulee vaatimaan liitolta tukea. Liiton ja kerhojen olisi hyvä käydä yhdessä läpi keinoja siihen, miten yhteisöllisyyttä voidaan lähteä edistämään. Erotuomarit ovat tuki toisilleen, joten luodaan edellytykset sille, että erotuomarit myös kokevat olevansa osa yhteisöä. Onko mahdollista järjestää syksyn MM-kisojen yhteydessä erotuomareiden oma tapaaminen? Tällä hetkellä liittotuomareilla on oma kauden päätöstapahtumansa, olisi hyvä vakiinnuttaa tämä myös erotuomarikerhoille. Yhteisöllisyyden rakentamisen ei tarvitse olla ihmeiden luontia ja mahdottoman tavoittelua. Aloitus pienistä askeleista ja mahdollistetaan halukkaille erotuomareille mahdollisuus tulla kehittämään toimintaa, vaikka

eivät olisi osana kerhon hallitusta. Projektimaisella toiminnalla voidaan tavoittaa erotuomareita, jotka eivät halua toimia esimerkiksi kerhon hallituksessa.

Lisäksi herättelen ajatusta erotuomarien koulutuksen laajentamisesta. Voisiko maajoukkueleiriä ohella järjestää myös tuomareille, esimerkiksi MM-ryhmälle omaa koulutusta tai leiriä? Näin harjoitusotteluihin saataisiin suoraan tuomarit mukaan ja samalla tuomareita voidaan jatkokouluttaa tai teettää esimerkiksi välitestejä. Toinen mihin maajoukkueleirejä voisi hyödyntää on tarkkailijoiden kouluttaminen, tarkkailijoiden kanssa voisi käydä ensin teoriaa läpi ja leiriteluilissa harjoitella tarkkailupalautteen antamista.

Jatkosuosituksena on laajentaa aloittelevan tuomarin käsikirja erotuomarin käsikirjaksi, tähän olisi hyvä saada liikunta tai valmennusalan ammattilainen mukaan tekemään, jotta käsikirjaan saisi harjoitusvinkkejä. Aihetta sivuaa myös ajatus jatko-opinnäytetyöstä, joka painottaisi erotuomareiden harjoitteluun. Ajatukseni on, että ensin tulee saada koulutukset uudelleen rakennettua, jonka jälkeen tätä voisi lähteä edistämään. Läheskään kaikki erotuomarit eivät pelaa tuomaroinnin ohella, joten vinkkejä tarvitaan ihan perus askeleista peruskunnan ylläpidossa luistelutekniikkaan ja sen harjoitteluun.

Kehittämissuositukset ja suositukset jatkotyöskentelyyn lähetän vielä erikseen tilaajalle, samassa toimitan valmiin opinnäytetyön. Taulukkoon 2 on kerätty kehittämissuositukset vielä kootusti yhteen.

Taulukko 2, kehittämissuositukset

Kehittämissuositus	Taho	Lisähuomiot
Koulutuksen kehittäminen	Ringetteliitto, Erotuomari-kouluttajat, ETT	Suuri tarve ja tulee asettaa prioriteettilistan kärkeen. Kehittämistyö tulee tehdä kaikkien alueiden tarpeet huomioiden.
Mentorointimalli	Ringetteliitto, Erotuomari-kerhot, ETT	Aloitus noviisituomareiden mentoroinnissa, mentoreiksi vapaaehtoisia liittotuomareita. Liitto koordinoi, erotuomarikerhot toteuttajina

Kehittämissuositus	Taho	Lisähuomiot
		(mentori – aktori parien yhdistäminen). Hyödynnetään valmiiksi löytyviä materiaaleja ja kokemuksen myötä lähdetään luomaan omaa mallia.
Yhteisöllisyyden kehittäminen	Erotuomarikerhot	Ringeteliitto tukee kehittämistä. Kerhoilla vastuu omien alueidensa yhteisöllisyydestä. Hyödynnetään innokkaita erotuomareita mahdollistamalla esimerkiksi projekti kauden aloitus tai päätös tapahtumalle omalla alueella.
Koulutusten laajentaminen maajoukkueleirityksiin	Ringeteliitto, ETT	Maajoukkueeseen tähtäävien ringetenpelaajien leireillessä, voisi leiritykset hyödyntää myös erotuomareiden ja tarkkailijoiden kouluttamiseen. Koulutuksen ei tarvitse kestää koko viikonloppua, vaan riittää, että erotuomarit osallistuisivat niihin päiviin, kun käydään otteluita. Erotuomarit pääsevät tuomaroimaan suoraan maajoukkuetta ja tarkkailijat harjoittelemaan palautteen antamista.

Kehittämissuositus	Taho	Lisähuomiot
Erotuomarin käsikirja	Ringeteliitto, ETT	Erotuomarin mekaniikat ja aloittelevan erotuomarin käsikirjan yhdistelmä. Toteutus mahdollisuuksien mukaan niin, että erotuomarit pääsevät itse työstämään tästä oman laistaan. Hyödynnetään muiden lajien vastaavia oppaita.
Lisähuomio: Jatko-opinnäytetyö	Ringeteliitto	Esimerkiksi Liikunnanohjaaja AMK, tai Fysioterapeutti AMK painopisteenä erotuomareiden harjoittelu.

8 POHDINTA

Mitä pidemmälle olen päässyt opinnäytetyön kirjoittamisessa, sitä vahvemmin olen sen huomannut, kuinka kova tarve tälle opinnäytetyölle on. Olen saanut kiitosta opinnäytetyöstä jo ennen, kuin prosessia olin edes ehtinyt aloittamaan. Tämä kuvaa mielestäni hyvin koko järjestökentän tilannetta. Resurssit ovat rajalliset ja jatkuvat leikkaukset yhdistysten rahoitukseen johtavat jatkuvaan toiminnan priorisointiin. Priorisoinnin kohteeksi helposti joutuu toiminta, joka olisi oleellista toteuttaa, mutta resursseja ei vaan saada riittämään. Tässä tapauksessa erotuomaritoiminta ja sen kehittäminen on jäänyt muun toiminnan alle.

Ennen opinnäytetyön jättämistä pyysin kommentteja tilaajalta asettamistani kehittämissuosituksista. Mentorointimallista pidettiin ja tilaaja pohtikin jo sen toteuttamiseen liittyviä asioita. Miten mentorit valittaisiin, riittääkö mentorointeja ja tulisiko mentorit kouluttaa? Ainakin pilotointivaiheessa mentorit tulisi löytää vapaaehtoisista ja voi olla, että yhdelle mentorille tulee kaksi mentoroitavaa. Ainakin lyhyt perehdytys alkuun on paikallaan, jotta mentorit tietävät mitä heiltä vaaditaan. Kuten kappaleessa kehittämissuosituksia ja suosituksia jatkotyöskentelyyn mainitsen, löytyy tähän hyviä valmiita malleja ja oppaita, jolloin aluksi ei tarvitse mitään luoda tyhjästä. Kun toiminta on pilotoitu ja aletaan hakemaan juuri sitä omaa toimintamallia, on aika tehdä omat oppaat.

Myös verkkokoulutus suositusta pidetään hyvänä. Tilaaja pohti sitä, että verkkokoulutusalueelle voisi tallettaa videot ja muut ohjeet esimerkiksi tulospalvelun käytöstä, jolloin näihin voi jokainen itse palata, eikä niitä tarvitse silloin käsitellä läsnäolokoulutuksessa. Nykyisin pelinohjaajien koulutuksesta iso osa on juuri tällä tavalla Ringettiin verkkokoulutusalueella, joten positiivisia kokemuksia tästä jo on.

Aineistonhankinnassa jäin jälkikäteen pohtimaan erotuomareille lähetettyä kyselyä ja sen ensimmäistä kysymystä. Nyt oletin jokaisen vastaajan tietävän, miten erotuomarit jaotellaan eri tasoihin, mutta tietääkö jokainen esimerkiksi sen, miten noviisituomari eroaa aluetuomarista. Kyselyyn ei yhtään noviisituomaria tulosten perusteella vastannut, mutta pidän mahdollisena sitä, että noviisi on vastannut olevansa aluetuomari.

Toinen asia mitä pohdin aineistonhankinnassa, on se, olisinko voinut hyödyntää osallistuvaa havainnointia aineistonhankintamenetelmänä. Olen kumminkin tuomarina osallistunut niin koulutukseen, kuin myös ottelutapahtumiin ja näin itse kokenut millaista toiminta on. Tämä on kumminkin osittain ristiriidassa tutkimuksen eettisyyden kannalta. Toki myöskään minulla ei

ollut kovin montaa tuomaroitavaa ottelua ja muita tapahtumia erotuomarin näkökulmasta opinnäytetyön työstöhetkellä, joten havainnointini pohjaa vahvasti menneeseen.

Minulla oli alussa hyvin selkeä suunnitelma sille, mistä aiheista haluan tietopohjan rakentaa, jotka tukevat opinnäytetyön aihetta parhaiten. Tämä kumminkin muuttui hyvinkin radikaalisti, kun pääsin aloittamaan aineistojen analysoinnin. Siinä missä vapaaehtoistoiminta oli alun perin vain pieni osa tietoperustaa, tuli siitä ja siihen liittyvistä teemoista kokonaisuudessaan koko tietoperusta. Myöskään mentorointi ei ollut aluksi ollenkaan mukana tietoperustassa, vaan vastausten analysoinnin pohjalta päädyin sen ottamaan osaksi tietoperustaa.

Pidän opinnäytetyötä onnistuneena. Aineistosta nousi esiin samoja teemoja, kuin mitä minä ajattelin ja kehittämissuosituksia otettiin hyvin vastaan. Sain myös aiheen pidettyä riittävän rajattuna aineistoja analysoidessa, vaikka mahdollisuus laajempaan olisi myös ollut.

Kappaleessa kehittämissuosituksia ja suosituksia jatkotyöskentelyyn suosittelen aloittelevan erotuomarin käsikirjan laajentamista kattamaan myös muut erotuomarit ja jatko-opinnäytetyön kirjoittamista. Koen, että käsikirjaan olisi hyvä saada näkemystä liikunnanohjaus puolelta, jotta siihen voisi liittää harjoitusohjeita ja vinkkejä itsenäiseen harjoitteluun. Kumminkin oleellista on, että ennen uutta kehittämistyötä samaan aiheeseen, tulee nykyiset kehittämissuosituksia ottaa käytäntöön ja vähintään pilotoida toiminnassa.

Erotuomaritoiminnan lisäksi opinnäytetyön huomioita voi hyödyntää myös muussa ringetteliiton toiminnassa, kuten työryhmätoiminnassa ja valmentajien kanssa. Ringetteliitolla ei ole tällä hetkellä erikseen valmentajille omaa verkostoa, missä jakaa ajatuksia. Valmentajille on valtakunnallisia koulutuksia, mutta varmasti myös valmentajilla on tarvetta laajemmalle yhteisölle.

Laajemmin opinnäytetyötä ja sen havaintoja voi hyödyntää muiden lajiliittojen erotuomaritoiminnassa, mutta myös muiden järjestöjen toiminnassa. Vapaaehtoistoimintaa on laajalti niin järjestöissä, kuin myös nuorisotyön puolella ja varmasti useilla toimijoilla on tarve kehittää toimintaa.

LÄHTEET

- Alastalo, M. & Åkerman, M. & Vaittinen, T. (2017). Asiantuntijahaastattelu. Teoksessa M. Hyvärinen & P. Nikander & J. Ruusuvaori (Toim.), *Tutkimushaastattelun käsikirja* (ss. 214–232). Vastapaino.
- Halonen, M. (2017). Ensimmäinen askel: Vapaaehtoistehtävien paketointi. Teoksessa Karreinen, L. & Halonen, M. & Tennilä, M. (Toim.), *10 askelta parempaan vapaaehtoistoimintaan* (ss. 9–22). 3. painos. Vihreä Sivistysliitto ry.
- Hyvärinen, M. (2017). Haastattelun maailma. Teoksessa M. Hyvärinen & P. Nikander & J. Ruusuvaori (Toim.), *Tutkimushaastattelun käsikirja* (ss. 11–45). Vastapaino.
- Juvonen, T. (2017). Sisäpiirihaastattelu. Teoksessa M. Hyvärinen & P. Nikander & J. Ruusuvaori (Toim.), *Tutkimushaastattelun käsikirja* (ss. 398–410). Vastapaino.
- Kanniainen, M. & Nylund, J. & Kupias, P. 2017. Mentoroinnin työkirja. Haettu 26.4.2025 osoitteesta https://blogs.helsinki.fi/mentorointi/files/2014/08/Mentoroinnin-tyokirja_A4.pdf
- Kansalaisareena. (n.d.-a). Vapaaehtoisuus ja vapaaehtoistoiminta. Haettu 9.4.2025 osoitteesta <https://kansalaisareena.fi/vapaaehtoiselle/vapaaehtoistoiminnan-maaritelma/>
- Kansalaisareena (n.d.-b.). Vapaaehtoisten motiivit ja motivointi. Haettu 9.4.2025 osoitteesta <https://kansalaisareena.fi/aloittavan-vapaaehtoistoiminnan-koordinaattorin-opas/vapaaehtoisten-motiivit-ja-motivointi/>
- Karreinen, L. (2017). Kolmas askel: Vapaaehtoisten eri motivaatioiden huomiointi. Teoksessa Karreinen, L. & Halonen, M. & Tennilä, M. (Toim.), *10 askelta parempaan vapaaehtoistoimintaan* (ss. 34–41). 3. painos. Vihreä Sivistysliitto ry.
- Martela, F. & Jarenko, K. (2017). Draivi, voiko sisäistä motivaatiota johtaa? 5. painos. Alma Talent.
- Ojasalo, K. & Moilanen, T. & Ritalahti, J. (2015). Kehittämistyön menetelmät. Sanoma Pro.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö (2025). Liikuntaa edistävien järjestöjen yleisavustukset 2025. Haettu 29.3.2025 osoitteesta <https://okm.fi/-/liikuntaa-edistavien-jarjestojen-yleisavustus>

Opinvoimala (n.d.). Minäpystyvyys opiskelussa. Haettu 21.4.2025 osoitteesta <https://www.opinvoimala.fi/sivu/minapystyvyys-opiskelussa>

Porthén, A. & Paajanen, S. (2024). Vapaaehtoistoiminnan merkitys Suomessa – enemmän kuin auttamista. Kansalaisyhteiskunta. Haettu 21.4.2025 osoitteesta <https://kansalaisyhteiskunta.fi/verkkolehti/vapaaehtoistoiminnan-merkitys-suomessa-enemman-kuin-auttamista/>

Ringette Canada (n.d.). History of Ringette. Haettu 29.3.2025 osoitteesta <https://www.ringette.ca/our-sport/history-of-ringette/>

Suomen Ringeteliitto. 2024. *Talousarvio 2025*. (Ei julkinen)

Suomen Ringeteliitto (n.d.-a.). Yhteystiedot. Haettu 8.4.2025 osoitteesta <https://www.ringette.fi/liitto/yhteystiedot/>

Suomen Ringeteliitto (n.d.-b.). Historia. Haettu 8.4.2025 osoitteesta <https://www.ringette.fi/fi/Ringeteliitto/Lajin+historia.html>

Suomen Ringeteliitto (n.d.-c.). Pelaajan polku. Haettu 8.4.2025 osoitteesta <https://www.ringette.fi/liitto/ringeten-historia/>

Suomen Ringeteliitto (n.d.-d.). Harrasteringette. Haettu 8.4.2025 osoitteesta <https://www.ringette.fi/harrastaminen/harrasteringette/>

Suomen Ringeteliitto (n.d.-e.). Erotuomariluokitukset. Haettu 8.4.2025 osoitteesta <https://www.ringette.fi/app/uploads/2025/04/Erotuomariluokitukset.pdf>

Suomen Ringeteliitto (n.d.-f.). Erotuomarit. Haettu 8.4.2025 osoitteesta <https://www.ringette.fi/seuratoimijat/erotuomarit/>

Suomen Ringeteliitto (n.d.-g.). Seurayhteystiedot nettisivuille. Haettu 8.4.2025 osoitteesta <https://www.ringette.fi/seuratoimijat/ringetteseurat/>

Suomen Ringeteliitto (n.d.-h.). Ice Card tilastot. Haettu 27.4.2025 osoitteesta <https://www.ringette.fi/liitto/ice-card-lisenssit/ice-card-tilastot/>

Suomen Ringeteliitto (n.d.-i.). ETT (erotuomari-, tarkkailu- ja toimitsijatoiminta). Haettu 21.4.2025 osoitteesta <https://www.ringette.fi/liitto/tyoryhmat/ett-erotuomari-tarkkailu-ja-toimitsijatoiminta/>

Suomen Ringetteliitto (n.d.-j.). *Toimintasuunnitelma 2025*. (Ei julkaistu).

Tieteen termipankki. <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kasvatustieteet:vertaisoppiminen>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi*. Uudistettu laitos. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Varjonen, T. 31.1.2024. Erotuomarivalmentaja näkee uuden tuomarin kehityskaaren: ”On tosi palkitsevaa nähdä kavereita, jotka on olleet koko matkan mukana alasarjoista vaikkapa Mestikseen”. Jääkiekkoliitto. Haettu 8.4.2025 osoitteesta <https://www.leijonat.fi/index.php/uutiset/erotuomarit/item/46858-erotuomarivalmentaja-naekke-uuden-tuomarin-kehityskaaren-on-tosi-palkitsevaa-naehdae-kavereita-ketkae-on-olleet-koko-matkan-mukana-alasarjoista-vaikkapa-mestikseen>

Vilka, H. (2015). *Tutki ja kehitä* (4. painos). Ps-kustannus.

LIITTEET

Liite 1

Kysely erotuomareille

1. Olen
  - Noviisi
  - Alue
  - Liitto
  - Muu
2. Tiedän, miten minun tulee toimia edetäkseni tuomaripolulla?
  - Kyllä
  - Ei
3. Minua on käyty tarkkailemassa kuluneen kauden aikana?
  - Kyllä (siirtyy kysymykseen nro 4)
  - Ei (siirtyy kysymykseen nro 5)
4. Sain tarkkailijalta konkreettista palautetta
  - Kyllä
  - Ei
5. Mistä pidät nykyisessä erotuomarikoulutuksessa?
6. Miten erotuomarikoulutusta tulisi muuttaa, jotta se edistäisi erotuomareiden osaamista?
(tuntuuko että jotain käsitellään liian vähän, haluaisitko jotain enemmän, tökkiikö jokin muuten vaan)
7. Mitä muuta haluat kertoa erotuomaritoiminnasta, koulutuksesta, tuomaripolusta? Sana on vapaa!

Liite 2

Kysely asiantuntijoille

1. Olen
  - Kouluttaja
  - Asettelija
  - Kerhon puheenjohtaja
  - ETTn jäsen
2. Toimin aktiivisena erotuomarina
  - Kyllä
  - Ei
3. Miten kuvaisit ringette erotuomareiden koulutusta tällä hetkellä? Mikä toimii, mitä tulisi kehittää?
4. Mihin asioihin ja teemoihin noviisi tuomareiden koulutuksessa tulisi kiinnittää huomiota?
5. Miten saisimme vietyä aluetuomareiden koulutusta eteenpäin? Miten saadaan tuoreista ja myöskin kokeneemmista aluetuomareista liittotuomareiden uusi sukupolvi?
6. Millaisena näet erotuomarikerhojen roolin tuomaritoiminnassa? Onko meillä tarve muuttaa kerhojen toimintaa?
7. Mikä on seurojen rooli tuomaritoiminnassa? Miten voimme lisätä seurojen roolia erotuomaritoiminnassa ja sen kehittämisessä?
8. Millaisena näet ringetteliiton roolin erotuomaritoiminnassa ja sen kehittämisessä?

Liite 3

Ryhmähaastattelu

Mentimeter kysymykset

1. Mitkä sanat kuvaa tuomarina toimimista? Kerro niin monta kuin haluat!
2. Mitkä on oleellimmat asiat joita tulisi huomioida erotuomarien kouluttamisessa?
3. Jos sinä saisit päättää, miten muuttaisit ringeten erotuomaritoimintaa?
4. Miten seurat saadaan paremmin osaksi tuomaritoimintaa?

Liite 4

Asiantuntijahaastattelu

1. Mitkä sanat kuvaa tuomarina toimimista? Kerro niin monta kuin haluat! (mentimeter)
2. Mikä aluetuomareiden koulutuksessa toimii?
3. Mikä ei toimi?
4. Miten saadaan koulutuspolusta fiksumpi?